

Тұлғаның дамуы

Индивид - биологиялық тіршілік иесі, барлық адамдар тумысынан индивид болып табылады.

Тұлға - өзіне биологиялық және әлеуметтік қасиеттер мен сапаларды меңгерген адам.

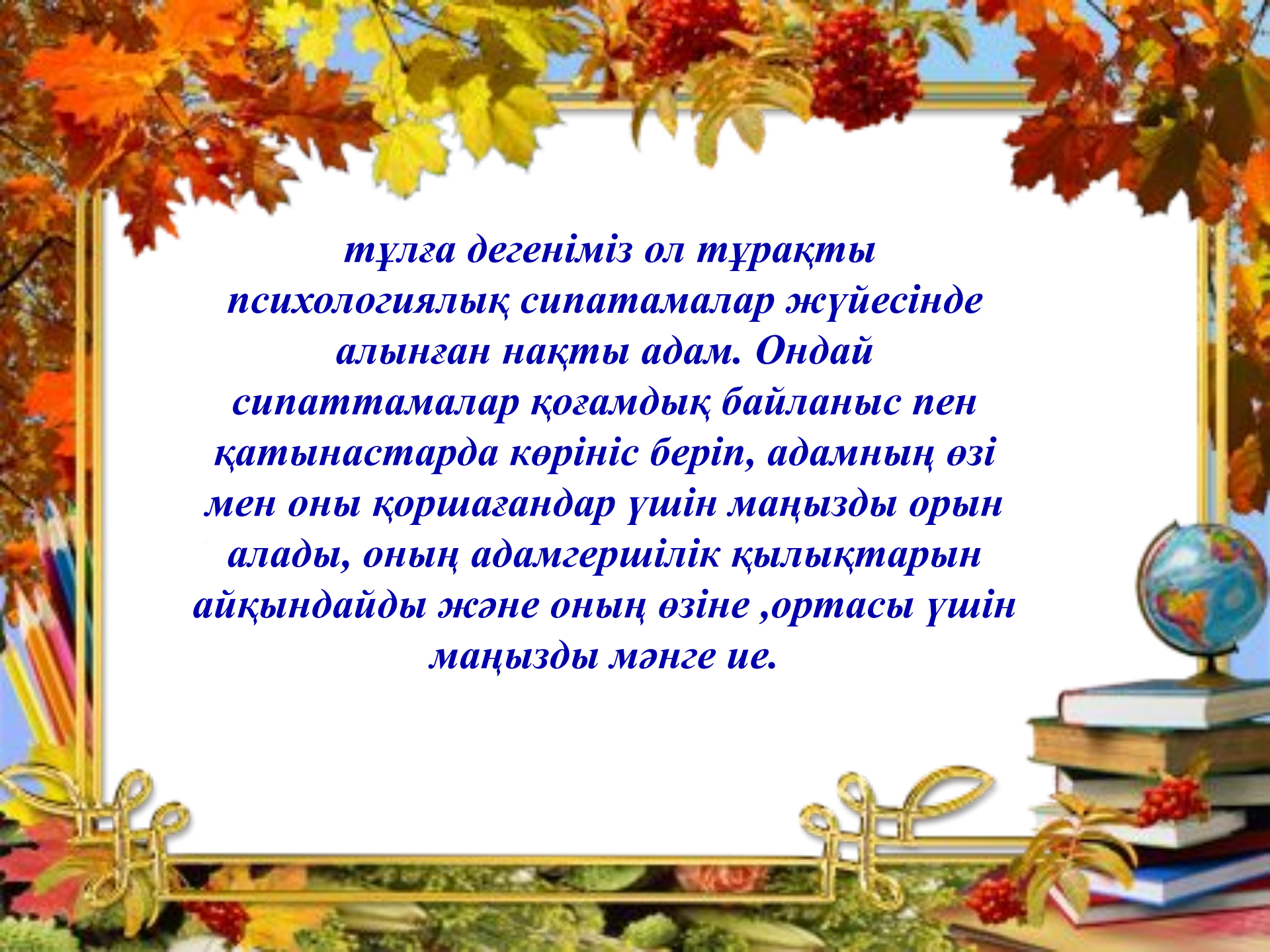
Даралық - бір адамды басқа адамнан ерекше көрсетіп тұратын интеллектуалдық, еріктік, моральдық, әлеуметтік және тағы басқа қасиеттерінің жиынтығы.

Тұлғаның қалыптасуы – барлық факторлардың (экологиялық, экономикалық, әлеуметтік, биологиялық және т.б.) әсерінен индивидтің тұлғаға айналу процесі.

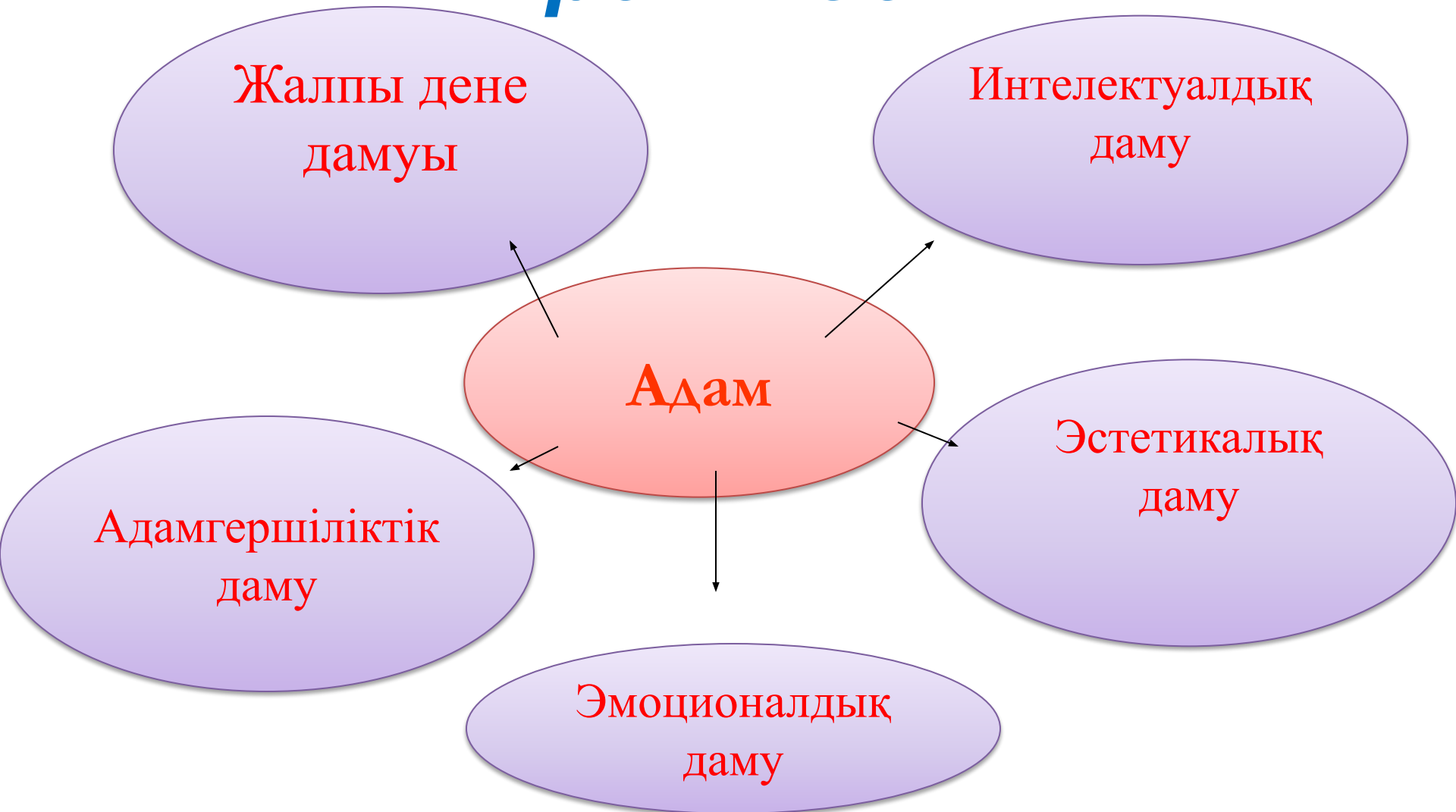
Тұлғаның дамуы - адамның ағзасындағы сандық және сапалық өлшемдердің өзгеру процесі.

Тұлғаның тәрбиеленуі - тұлғаның аға ұрпақтың әлеуметтік тәжірибелерін меңгеру процесі.

*тұлға дегеніміз ол тұрақты
психологиялық сипаттамалар жүйесінде
алынған нақты адам. Ондай
сипаттамалар қоғамдық байланыс пен
қатынастарда көрініс беріп, адамның өзі
мен оны қоршағандар үшін маңызды орын
алады, оның адамгершілік қылықтарын
айқындайды және оның өзіне ,ортасы үшін
маңызды мәнге ие.*

Адам даму субъектісі ретінде

Адам дамуының ерекшелікт ері

**Б
и
о
л
о
г
и
я
л
ы
қ**

**Ә
л
е
у
м
е
т
т
і
к**

Нәрестелік шақ

Мектеп алды балалық шақ

Метепке дейінгі балалық шақ

Кіші мектеп жасы

Жасөспірімдік шақ

Жастық шақ

Ересектік шақ

Адам дамуының кезеңдері

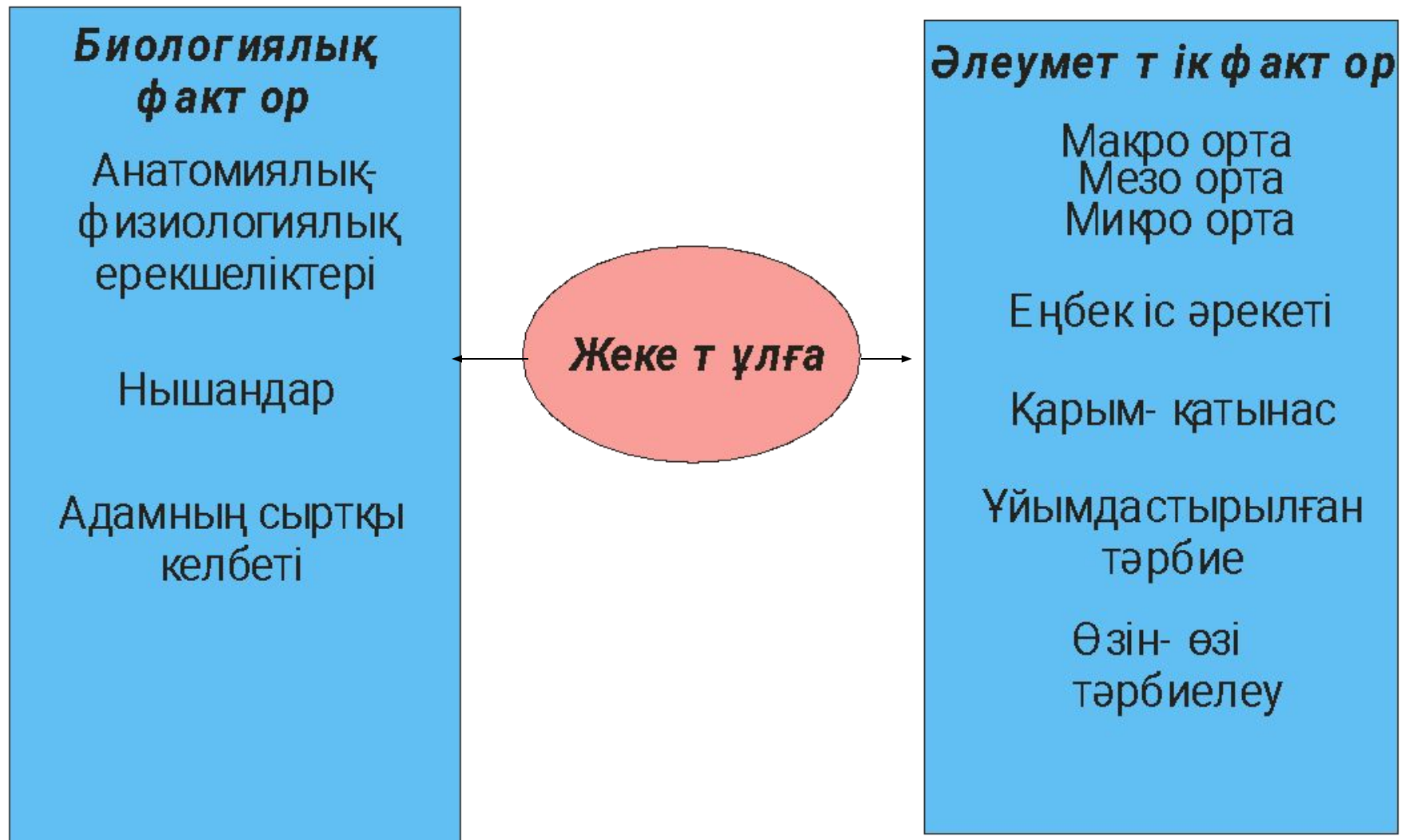
ТҰЛҒАНЫҢ ДАМУЫ ТУРАЛЫ ТЕОРИЯЛАР

Биологизаторлық теория - адам ол биологиялық тіршілік иесі. Тұлғаның рухани қасиеттері табиғи негізде қалыптасады, даму және мінез-құлық туа біткен қажеттілік. Қажеттілік пен қызығушылық инстинкттермен, сыртқы талаптармен анықталады. Тәрбие табиғи дамуды жылдамдатады немесе тежейді.

Әлеуметтік теория - Адам биологиялық тіршілік иесі ретінде дүниеге келеді, бірақ өмір сүру барысында ортаның әсерінен әлеуметтенеді. Тұлға қалыптасуында негізгі фактор - әлеуметтік фактор. Тәрбие ортаның ықпалын реттеуге бағытталады.

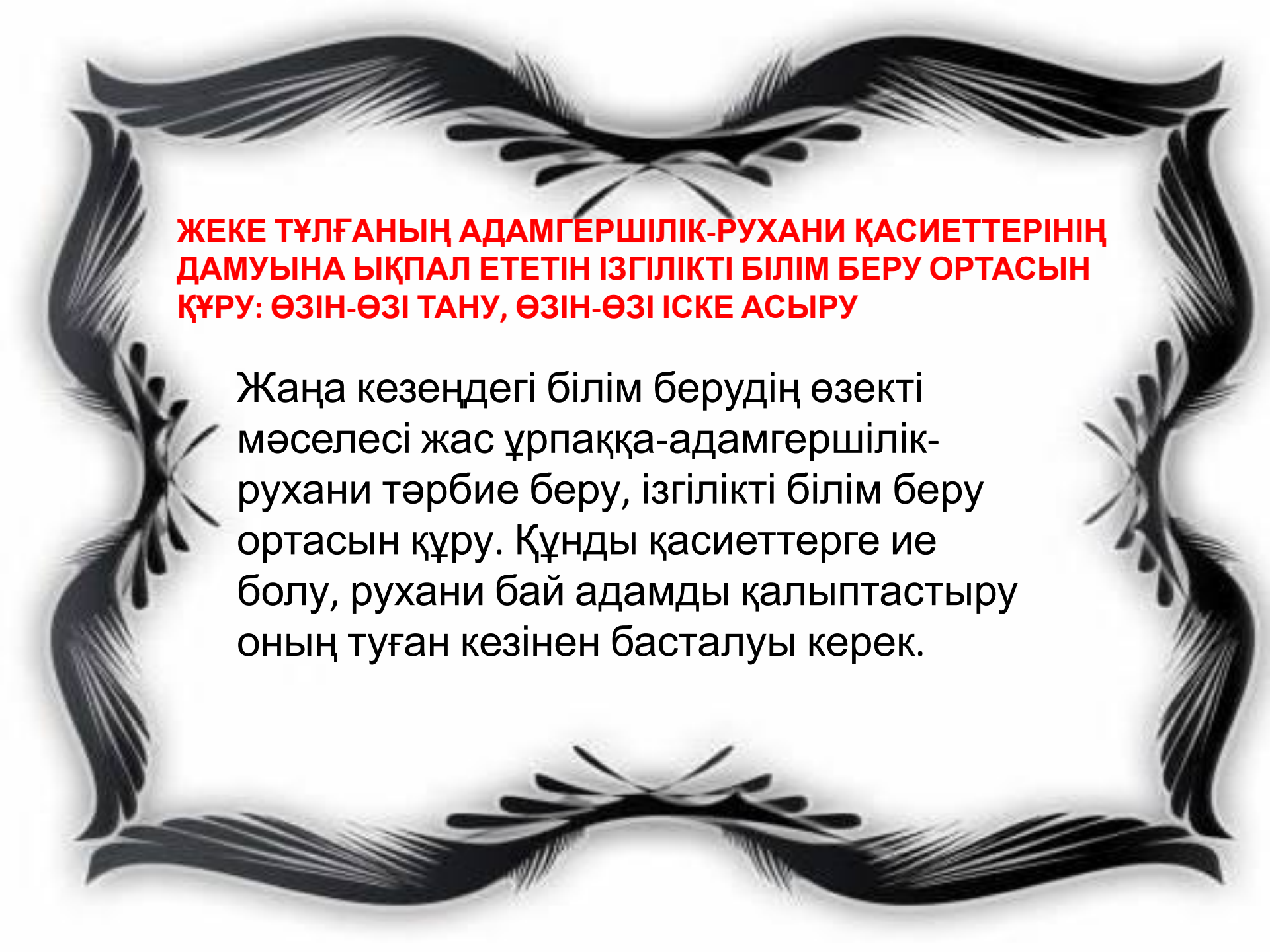
Биоәлеуметтік теория - адам биологиялық және әлеуметтік тіршілік иесі: психикалық процестер (қабылдау, ойлау, сезіну және т.б.) биологиялық сипатқа ие, ал бағыттылық қабілеттіліктер объективті және арнайы ұйымдастырылған әлеуметтік орта әсеріне байланысты. Бұл көзқарас өзін-өзі тәрбиелеу мен іс-әрекеттің ролінің маңызын төмендетеді.

Адамның жеке тұлға болып қалыптасуына әсер ететін факторлар

Жеке тұлғаның тәрбиесі, қалыптасуы.

**ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ АДАМГЕРШІЛІК-РУХАНИ ҚАСИЕТТЕРІНІҢ
ДАМУЫНА ЫҚПАЛ ЕТЕТІН ІЗГІЛІКТІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН
ҚҰРУ: ӨЗІН-ӨЗІ ТАНУ, ӨЗІН-ӨЗІ ІСКЕ АСЫРУ**

Жаңа кезеңдегі білім берудің өзекті мәселесі жас ұрпаққа-адамгершілік-рухани тәрбие беру, ізгілікті білім беру ортасын құру. Құнды қасиеттерге ие болу, рухани бай адамды қалыптастыру оның туған кезінен басталуы керек.

ОРТАНЫҢ ТҮЛҒА ДАМУЫНА ӘСЕРІ

ТҰҚЫМҚУАЛАУШЫ ЛЫҚТЫҢ ТҮЛҒА ДАМУЫНА ӘСЕРІ

Тұқымқуалаушылық - ата-анадан ген арқылы берілетін физиологиялық дене ерекшеліктері және белгілі бір нышандар.

Тұқымқуалаушылық

```
graph TD; A[Тұқымқуалаушылық] --> B[Дене ерекшеліктері]; A --> C[Физиологиялық ерекшеліктер]; A --> D[Белгілі бір әрекетке бейімділікті айқындайтын нышандар];
```

Дене ерекшеліктері:

- сыртқы нәсілдік белгі;
- тері, шашы және көзінің түсі;
- бет әлпеті.

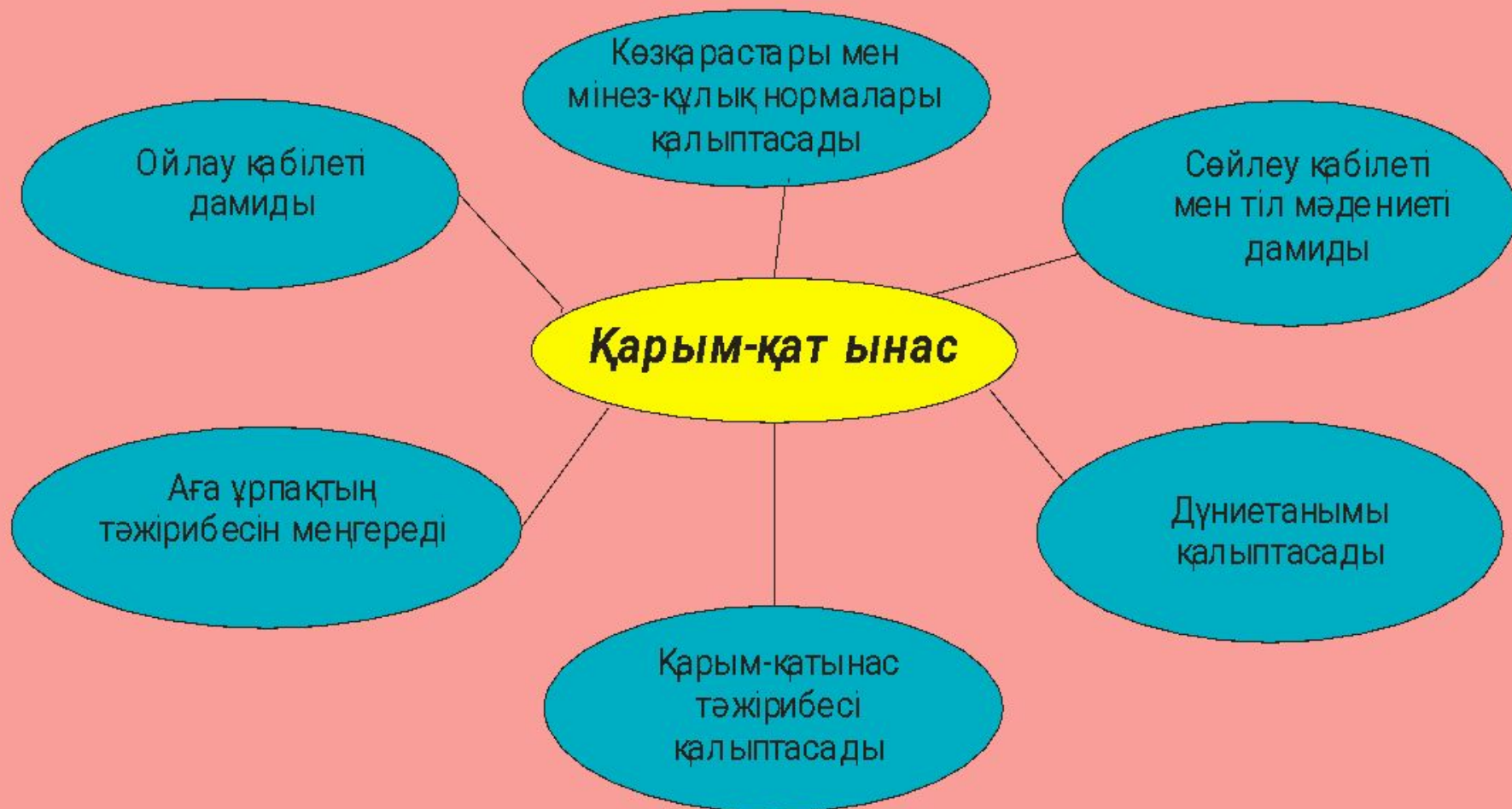
Физиологиялық ерекшеліктер:

- қан тобы мен резус-фактор;
- зат алмасу формалары;
- ағзада ақуыз үйлесімділігі.

Белгілі бір әрекетке бейімділікті айқындайтын нышандар

ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫҢ ТҮЛҒА ДАМУЫНДАҒЫ ОРНЫ

Қарым-қатынас - екі немесе бірнеше адамның арасындағы өзара әрекеттесу, оның барысында ақпарат алмасу жүреді.

ІС-ӘРЕКЕТТІҢ ТҮЛҒА ДАМУЫНДАҒЫ ОРНЫ

ІС-ӘРЕКЕТ НЕГІЗІНДЕ:

- адам өмірінің материалдық жағдайын жасауды қамтамасыз етеді, адамның табиғи қажеттіліктерін қанағаттандырады;
- адамның рухани әлемінің дамуының факторына айналады, оның мәдени қажеттіліктерін іске асырудың жағдайы мен формасы болып табылады;
- адамның өз мүмкіншілігін іске асырудың, өмірлік мақсатқа жетудің сферасы болып табылады;
- адамға қоғамдық қатынастар жүйесінде өзін-өзі дамытуға жағдай жасайды;
- қоршаған әлемді тануды және өзгертуді қамтамасыз етеді.

Қорытынды

Тұлға дамуының мәселелерін қарастырған авторлар адам дамуының шарты болып табылатын себептерді анықтауға тырысады. Көптеген зерттеушілердің ойынша тұлға дамуының қозғаушы күші - түрлі қажеттіліктердің кешені. Олардың ішіндегі маңызды орын алатыны - өзін өзі дамыту қажеттілігі. Тұлға үшін нақты мақсатқа жету немесе белгілі әлеуметтік статус алу маңыздырақ.

Тыңдағандарыңызға

рахмет!